

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

17.04.2024 nr 11.2-35/24/300

Sihtasutus Põhja-Eesti Regionaalhaigla
J. Sütiste tee 19
Tallinn
13419, Harju maakond

OTSUS **finantskorrektsiooni tegemise kohta**

Riigi Tugiteenuste Keskus (registrikood: 70007340; edaspidi rakendusüksus) teeb meetme „COVID-19 valmisoleku tagamine” tegevuse 15.1.3 „COVID-19 kriisiks valmisolek ja investeeringud haiglavõrgu jätkusuutlikkusse” raames otsuse Sihtasutus Põhja-Eesti Regionaalhaigla (edaspidi toetuse saaja, hankija või tellija) elluviidava projekti „SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla COVID-19 kriisiks valmisolek ja investeeringud haiglavõrgu jätkusuutlikkusse” (struktuuritoetuse registris nr 2014-2020.15.01.21-0156; edaspidi projekt) osas.

Rakendusüksus tuvastas projekti kulude kontrollimisel, et toetuse saaja ei ole riigihanke nr 205288 „Elektritööd” läbiviimisel järginud riigihangete seaduses (edaspidi *RHS*) sätestatud nõudeid, mistõttu kohaldab rakendusüksus antud rikkumisega seotud kulude osas finantskorrektsiooni ning **loeb mitteabikõlblikuks kuluks 2354,14 eurot.**

Otsuse tegemise aluseks on perioodi 2014-2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS*) § 8 lg 2 p 6, § 45 lg 1 p 3, § 46, Vabariigi Valitsuse 01.09.2014 määruse nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord” (edaspidi *ühendmäärus*) § 21 lg-test 1 ja 3, § 22³ lg 1 p-d 4 ja 5 ja lg 2 p 1 ja tervise- ja tööministri 28. septembri 2021. a määruse nr 40 „Tervishoiu hädaolukordadeks valmistumise korraldamine haiglavõrgu kavas nimetatud haiglates” toetuse andmise tingimused avatud taotlemisel” (edaspidi *TAT määrus*) § 25, samuti projekti raames esitatud kuludokumendid (edaspidi *KD*) ja toetuse saajaga peetud kirjavahetus.

TAT määruse § 20 lõike 5 kohaselt on toetuse saaja kohustatud seoses hankimisega tagama *STS* §-s 26 sätestatud kohustuste täitmise, mille lõike 1 kohaselt on toetuse saaja kohustatud järgima riigihangete seadust, kui ta on hankija riigihangete seaduse tähenduses. Sihtasutus Põhja-Eesti Regionaalhaigla on avaliku sektori hankija *RHS* § 5 lg 2 p 4 tähenduses ja oli kohustatud seega läbi viima riigihanke, järgides *RHS*is sätestatud korda. *STS* § 45 lg 1 punkti 3 kohaselt teeb rakendusüksus finantskorrektsiooni otsuse, kui toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust.

1. Tuvastatud rikkumised

Toetuse saaja SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla viis avatud hankemenetlusena läbi kaheosalise riigihanke nr 205288 „Elektritööd“ (hanketeade avaldati 08.07.2019; edaspidi hange nr 205288) madal- ja keskpinge elektritööde teostamiseks. Hankemenetluse tulemusel sõlmiti raamlepingud hanke osas 1 „Madalpinge“ kolme edukaks tunnistatud pakkujaga ja hanke osas 2 „Keskpinge“ ühe edukaks tunnistatud pakkujaga. Toetuse saaja on projektis kajastanud hanke osas 1 edukaks tunnistatud pakkujaga Osäühinguga Gentroon sõlmitud ehituse töövõtulepingu nr 1-2.7/4322-1 kulusid.

Rakendusüksus tuvastas riigihanke nr 205288 õiguspärase läbiviimise kontrollimisel järgmised puudused:

- hankija on kehtestanud kvalifitseerimise tingimuse, mis ei ole kooskõlas RHS § 101 lg 1 punktiga 1;
- hankija on kehtestanud piiravad kvalifitseerimistingimused;
- hanke alusdokumentides on loetletud erinevaid standardeid ilma märketa „või sellega samaväärne“.

Rakendusüksus käsitleb loetletud rikkumisi alljärgnevas alapunktides 1.1–1.3.

1.1 Hankija on kehtestanud kvalifitseerimise tingimuse, mis ei ole kooskõlas RHS § 101 lg 1 punktiga 1

1.1.1. Rikkumise asjaolud ja toetuse saaja selgitused

Hankija on kehtestanud hankes nr 205288 osas 1 ja osas 2 pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse kontrollimiseks kvalifitseerimise tingimuse, mille kohaselt peab pakkuja olema **36 kuu** jooksul pakkumuste esitamise tähtajast tagasiulatuvalt sõlmitud lepingu alusel täitnud nõuetekohaselt vähemalt ühe töö, mis vastab hankija poolt välja toodud kõikidele tingimustele.

Rakendusüksuse hinnangul ei ole kvalifitseerimise tingimuses seatud referentsperioodi nõue kooskõlas RHS § 101 lg 1 punktiga 1. Toetuse saaja on RHS § 101 lg 1 punktis 1 sätestatud 60 kuulist referentsperioodi lubamatult vähendanud 36 kuule.

Toetuse saaja on 21.09.2021 saadedud kirjas selgitanud, et hankija on ekslikult lühendanud tähtaega 36 kuu peale.

1.1.2 Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

Rakendusüksuse hinnangul ei muuda toetuse saaja selgitused käesoleva rikkumise asjaolusid ega järeldusi ning ei anna alust finantskorrektsioonist loobumiseks.

RHS § 101 lg 1 punkt 1 kohaselt võib hankija nõuda pakkuja tehnilise ja kutseala pädevuse kvalifitseerimise tingimustele vastavuse kontrollimiseks nimekirja hankija kindlaksmääratud tunnustele vastavate olulisemate ehitustööde lepingutest, mis on täidetud riigihanke algamisele eelneva 60 kuu jooksul, ja tõendeid selle kohta, et tööd tehti nõuetekohaselt. RHS § 101 lõige 2 lubab hankijal piisava konkurentsi tagamiseks referentsperioodi pikendada.

Käesoleval juhul on hankija lühendanud nõutud referentsperioodi ja piiritlenud selle 36 kuuga, mistõttu ei vasta hankija poolt sätestatud referentsperiood riigihangete seadusele. RHS § 101 lg 1 punktist 1 lähtuvalt ei saa hankija lühendada nõutud referentsperioodi, vaid võib nõuda lepinguid, mis on täidetud riigihanke algamisele eelneva 60 kuu jooksul. Eeltoodust tulenevalt on toetuse saaja kvalifitseerimise tingimuse seadmisel eksinud perioodi osas, mille jooksul täidetud ehitustööde lepingute nimekirja nõuda võib.

Rahandusministeeriumi riigihangete korduma kippuvate küsimuste rubriigis vastatakse küsimusele, kas RHS § 101 lg 1 punktide 1 ja 2 alusel võib hankija kvalifitseerimistingimustes kehtestada lühema referentsperioodi, järgmiselt: „Vastus küsimusele on eitav. Oma nõustamispraktikas oleme selgitanud, et kuna seadusandja on imperatiivselt sätestanud, et RHS § 101 lg 1 p 1 alusel kehtestatud tingimuse puhul on lepingud täidetud riigihanke algamisele eelneva 60 kuu jooksul ja RHS § 101 lg 1 p 2 puhul 36 kuu jooksul, siis lühemate perioodide kehtestamine oleks *contra legem*. Ka õiguskirjanduses on sedastatud, et seaduses sätestatud referentsperioodi tuleb käsitleda imperatiivsena ja üldjuhul eitada hankija õigust seda omal äranägemisel lühendada (RHS kommenteeritud väljaanne § 101, p-d 19 ja 24). Samuti on Euroopa Komisjon selgitanud, et direktiivis märgitud „maksimaalselt“ ei tähenda, et seda perioodi võiks lühendada.“

Lubatus lühema referentsperioodi kehtestamisega on hankija ühtlasi rikkunud RHS § 3 punktides 2 ja 3 sätestatud isikute võrdse kohtlemise ja konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõtteid. Antud juhul ei ole teada, milliseks oleks võinud kujuneda pakkujate ring ja hanke tulemus, kui hankija oleks kehtestanud 60 kuulise referentsperioodi, kuna hankes ei saanud osaleda need potentsiaalsed pakkujad, kellel oli 60 kuu jooksul täidetud hankija kindlaksmääratud tunnustele vastavad ehitustööde lepingud. Seega on hankija piiranud potentsiaalsete pakkujate arvu, kuna referentsperioodi lühendamine vähendab eelduslikult konkurentsi.

Lähtudes eeltoodust ühes seadusandja tõlgendusega on rakendusüksus seisukohal, et hankes kehtestatud 36 kuuline referentsperiood ei ole kooskõlas RHS § 101 lg 1 punktiga 1 ega RHS § 3 punktides 2 ja 3 põhimõtetega. Seega on hanke läbiviimisel rikutud toetuse saajale STS § 26 lõikega 1 pandud kohustust järgida riigihangete seadust.

1.1.3. Rikkumisele kohaldatav finantskorrektsiooni määr 5%

STS § 45 lg 1 punkti 3 kohaselt teeb rakendusüksus finantskorrektsiooni otsuse, kui toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust. Sama seaduse § 46 lõike 1 kohaselt, kui finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt võimalik selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et kohustuse või nõude täitmata jätmine tõi kaasa rahalise mõju, siis vähendatakse toetust ühendmääruses sätestatu alusel.

Otsuse punktis 1.1 käsitletud rikkumise osas esinevad ühendmääruse § 22³ lg 1 punktis 4 toodud asjaolud, mille puhul kohaldatakse hankelepingule 10-protsendilist finantskorrektsiooni määra, kui pakkuja kvalifitseerimiseks on seatud tingimus, mis on seotud hankelepingu esemega, kuid ei ole sellega proportsionaalne. Ühendmääruse § 22³ lg 2 p 1 täpsustab, et kui mitu ettevõtet vastasid, kui piirav tingimus esines kvalifitseerimistingimustes, kohaldatakse lg 1 p-s 4 nimetatud olukordade puhul viieprotsendilist finantskorrektsiooni määra.

Arvestades, et käesolevas projektis on kajastatud hanke nr 205288 osa 1 kulused ning hanke osas 1 esitati 3 pakkumust, millest kõik tunnistati vastavaks, siis on rakendusüksuse hinnangul põhjendatud kohaldada hankelepingule finantskorrektsiooni määra 5%.

Rakendusüksus selgitab, et ühendmääruse seletuskirja kohaselt on ühendmääruses sätestatud finantskorrektsiooni määradega juba kohustuse eiramise võimalikku mõju kaalutud. Lisaks täiendab seletuskiri, et riigihangete rikkumiste korral ei ole üldjuhul võimalik konkreetset kahjusummat välja arvutada, kuna tegemist on potentsiaalse ja teoreetilise (kaudse) kahjuga, mis võib tekkida õigusnormi rikkumisel ja konkreetsete asjaolude põhjal loetakse rikkumine tõendatuks. Eeltoodud põhimõtteid toetab ka Euroopa Kohus, selgitades kohtasjades nr C-743/18 ja C-406/14, et hanketingimuste rikkumise korral ei ole konkreetse finantsmõju tõendamine nõutav ja see ei pea olema nähtav. Piisab sellest, kui asjasse puutuva fondi eelarve ja/või siseturu mõjutamise võimalus ei ole välistatud.

1.2 Toetuse saaja on riigihankes nr 205288 kehtestanud piiravad kvalifitseerimise tingimused

1.2.1 Rikkumise asjaolud

Hankes nr 205288 osas 1 ja 2 seatud kvalifitseerimise tingimuse „Ehitustööde hankelepingute puhul: töid teostavad tehnilised töötajad või tehnilised üksused“ kohaselt peab pakkuja kaasama käesoleva riigihanke täitmiseks ehitustööde teostamise eest vastutavate isikutena vähemalt ühe ehitusettevõtja vastutava spetsialisti, *kes omab MTR registreeringus märget pakkuja vastutavaks isikuks olemise kohta*“.

Rakendusüksuse hinnangul on eelviidatud kvalifitseerimise tingimused, mis nõuavad ehitusettevõtja vastutavalt spetsialistilt Majandustegevuse Registris (edaspidi MTR) registreeringu olemasolu põhjendamatult konkurentsi piiravad ja ning tekitavad ebavõrdset kohtlemist.

1.2.2. Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

RHS § 3 kohaselt on hankija kohustatud järgima riigihanke korraldamise üldpõhimõtteid, sh peab hankija tagama riigihanke proportsionaalsuse ja kohtlema kõiki isikuid võrdselt, mittediskrimineerivalt ning jälgima, et kõik isikutele seatavad piirangud oleks riigihanke eesmärgi suhtes proportsionaalsed, asjakohased ja põhjendatud. Samuti peab hankija tagama konkurentsi efektiivse ärakasutamise riigihankel.

RHS § 3 punktis 1 nimetatud riigihanke proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei tohi riigihankereeglite kohaldamisel minna kaugemale sellest, mis on reeglitega taotletud eesmärkide ja riigihanke üldpõhimõtete saavutamiseks mõistlikult vajalik. Kui toetuse saaja seab riigihankes tingimuse, mis on põhjendamatult piirav, ei tegutse toetuse saaja proportsionaalsuse põhimõtet järgides.

RHS § 3 punktis 2 kirjeldatud isikute võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab seda, et toetuse saaja ei tohi luua ühelegi võimalikule pakkujale soodsamat olukorda. Võrdse kohtlemise põhimõtte eeldab, et samadel asjaoludel koheldakse isikuid ühte moodi. Samuti peab toetuse saaja RHS § 3 punktis 3 sätestatud konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõtet järgides looma võimaluse, et võimalikult palju sobivaid pakkujaid konkureeriks hankija soovitud hankeobjekti osas.

RHS § 101 lg 1 p 6 kohaselt võib hankija nõuda pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse kvalifitseerimise tingimuse vastavuse kontrollimiseks pakkuja, tema juhtide või teenuste osutamise või ehitustööde juhtimise eest vastutavate isikute hariduse ja kutsekvalifikatsiooni kohta andmeid, kui need on vastavate teenuste osutamiseks või ehitustööde juhtimiseks vajalikud ja neid andmeid ei kasutata pakumuste hindamisel.

MTR registreeringu nõudmine spetsialisti kohta, et ta oleks märgitud pakkuja vastutavaks isikuks, ei näita selle spetsialisti haridust ega kutsekvalifikatsiooni, mistõttu on see vastuolus RHS § 101 lg 1 p-ga 6. Kuivõrd spetsialist saab olla pakkuja vastutavaks isikuks ilma vastava märketa MTRis (näiteks kokkuleppel spetsialistiga), siis ei saa seda nõuet lugeda põhjendatuks ka RHS § 101 lg 1 punkti 3 ega mõne teise punkti alusel. Rakendusüksus selgitab, et MTR ei ole ei äri- ega ka kutsealaregister. MTRis tehtud kanded on informatiivsed, millele ei ole võimalik õiguskindlalt tugineda (vastupidiselt näiteks kinnistusraamatule või äriregistrile, mille kannetel on õigusjõud).

Hankijal ei ole õigust hankemenetluses osalemise eeldusena nõuda pakkujalt avalik-õiguslike toimingute tegemist, mis ei ole õigusaktidest tulenevalt hankelepingu alusel teostatavate tegevuste jaoks nõutavad ega muul põhjusel vältimatult hankelepingu täitmiseks vajalikud. Rakendusüksuse hinnangul ei saa vastutavaks isikuks olemise märget MTR-is lugeda hankelepingu täitmiseks vältimatult vajalikuks, sest spetsialisti võib määrata vastutavaks isikuks ka pelgalt selle spetsialisti ja pakkuja vahelise kokkuleppe tulemusel ilma, et sellele järgneks vastav kanne MTR-i.

Tulenevalt eeltoodust leiab rakendusüksus, et hankes nr 205288 osas 1 ja 2 pakkuja tehnilise ja kutsealase pädevuse hindamiseks seatud nõue – pakkuja poolt vähemalt üks kaasatud vastutav spetsialist peab omama registreeringut Majandustegevuse Registris – on põhjendamatult piirav ning see ei ole proportsionaalne ega asjakohane. Tagatud ei ole ka konkurentsi efektiivne ärakasutamine riigihankel, sest välistatud on Eesti registrites MTR registreeringuga vastavaid spetsialiste ja võtmeisikuid mitteomavate ettevõtete kasutamine.

Seega toetuse saaja rikkunud RHS §-s 3 sätestatud üldpõhimõtteid ning hanke läbiviimisel on rikutud toetuse saajale STS § 26 lõikega 1 pandud kohustust järgida riigihangete seadust.

1.2.3 Rikkumisele kohaldatav finantskorrektsiooni määr 5%

STS § 45 lg 1 punkti 3 kohaselt teeb rakendusüksus finantskorrektsiooni otsuse, kui toetuse saaja on jätnud osaliselt või täielikult täitmata kohustuse või nõude ja see on mõjutanud kulu abikõlblikkust. Sama seaduse § 46 lõike 1 kohaselt, kui finantskorrektsiooni otsuse tegemisel ei ole kohustuse või nõude täitmata jätmise laadist tulenevalt võimalik selle rahalise mõju suurust hinnata, kuid esineb põhjendatud oht, et kohustuse või nõude täitmata jätmine töö kaasa rahalise mõju, siis vähendatakse toetust ühendmääruks sätestatu alusel.

Otsuse punktis 1.2 käsitletud rikkumise osas esinevad ühendmääruks § 22³ lg 1 punktis 4 toodud asjaolud, mille puhul kohaldatakse hankelepingle 10-protsendilist finantskorrektsiooni määra, kui pakkuja kvalifitseerimiseks on seatud tingimus, mis on seotud hankelepingu esemega, kuid ei ole sellega proportsionaalne. Ühendmääruks § 22³ lg 2 p 1 täpsustab, et kui mitu ettevõtet vastasid, kui piirav tingimus esines kvalifitseerimistingimustes, kohaldatakse lg 1 p-s 4 nimetatud olukordade puhul viieprotsendilist finantskorrektsiooni määra.

Arvestades, et käesolevas projektis on kajastatud hanke nr 205288 osa 1 kulusid ning hanke osas 1 esitati 3 pakkumust, millest kõik tunnistati vastavaks, siis on rakendusüksuse hinnangul põhjendatud kohaldada hankelepingle finantskorrektsiooni määra 5%.

1.3 Hanke tehnilises kirjelduses on nimetatud standardeid, kuid lisatud ei ole märget „või sellega samaväärne“

1.3.1. Rikkumise asjaolud ja toetuse saaja selgitused

Hankija on hanke nr 205288 tehnilises kirjelduses välja toonud erinevad standardid jm normdokumendid (nt EVS, RYL, MaaRYL, InfraRYL, juhendkaardid RT-LVI, Ratu-, ST jm), millele pakkumus peab vastama. Samas puudub nimetatud dokumentides märge samaväärsete standardite aktsepteerimise kohta.

Rakendusüksuse hinnangul ei ole hankija, nimetades hanke tehnilises kirjelduses standardeid, seejuures lisamata märke „või sellega samaväärne“, järginud RHS § 88 lõikest 3 tulenevat nõuet lisada konkreetsete standardite nimetamisel märge „või sellega samaväärne“.

Toetuse saaja on 21.09.2021 saadedud kirjas selgitanud järgmist: „Hankija ei ole ekslikult lisanud viidet vastavalt RHS §-le 88. Tehnilises kirjelduse punktis on hankija siiski viidanud standarditele üldiselt. Kvaliteedinõuete, standardite, normide ja juhiste vastuolulisuse korral lähtutakse kvaliteedinõude, standardi, normi ja juhise rangeimast hilisemast püstitatud nõudest, mis näitab, et hankija ei ole tehnilises kirjelduses silmas pidanud vaid konkreetseid standardeid.“.

1.3.2. Rakendusüksuse seisukoht ja õiguslik põhjendus

Rakendusüksuse hinnangul ei muuda toetuse saaja eelnevad selgitused käesoleva rikkumise asjaolusid ega järeldusi ning ei anna alust finantskorrektsioonist loobumiseks.

Vastavalt RHS § 88 lõikele 1 peab hankija tehnilise kirjelduse koostamisel võimalusel võtma aluseks vastavas valdkonnas kehtivad normid. Kui tehniline norm vastavas valdkonnas puudub, võetakse hankelepingu eseme tehnilise kirjelduse koostamisel aluseks üldtunnustatud standardid ja tehnilised tunnustused vastavalt RHS § 88 lg 2 punktides 1-7 esitatud järjekorrale.

Seejuures on oluline, et hankija järgiks standardite ja tehniliste tunnustuste nimetamisel RHS § 88 lg-st 3 tulenevat kohustust. RHS § 88 lg 3 sätestab, et iga viidet, mille hankija teeb tehnilises kirjelduses mõnele RHS § 88 lõikes 2 nimetatud alusele kui pakkumuse tehnilisele kirjeldusele vastavuse kriteeriumile, täiendatakse märkega „või sellega samaväärne“. Tegemist on selgesõnalise kohustusega, mille puhul pole seadusandja näinud ette erandeid selle järgimisest kõrvale kalduda või kohustuse sisu laiendavalt tõlgendada. Seda isegi juhul, kui standardi järgimine on konkreetse asja, teenuse või ehitustööde teostamise puhul kohustuslikuna ette nähtud mõnes teises, vastavat valdkonda reguleerivas õigusaktis.

Lisaks riigihangete seadusele on märke „või sellega samaväärne“ lisamise kohustust rõhutatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/24/EL ja Euroopa Komisjoni juhendites. Direktiivi 2014/24/EL artikli 42 lg 3 punktis b on sätestatud: „Ilma et see piiraks kohustuslike siseriiklike tehniliste eeskirjade kohaldamist, kuivõrd need on liidu õigusega kooskõlas, sõnastatakse tehniline kirjeldus ühel järgmisel viisil: tehnilisele kirjeldusele ja tähtsuse järjekorras Euroopa standardeid ülevõtvatele riiklikele standarditele, Euroopa tehnilisele hinnangule, ühistele tehnilistele kirjeldustele, rahvusvahelistele standarditele, muudele Euroopa standardimisorganite kehtestatud tehnilistele etalonsüsteemidele või nendest mõne puudumisel riiklikele standarditele, riiklikele tehnilistele tunnustustele või riiklikele tehnilistele kirjeldustele ehitustööde projekteerimise, arvutuste ja tööde teostamise ning asjade kasutamise kohta; sellisele viitele lisatakse märge „või samaväärne“.“

Samuti on tehnilise kirjelduse koostamist, s.h standardeid puudutavaid reegleid selgitatud Euroopa Komisjoni juhendis „Riigihanked. Praktilisi näpunäiteid kõige levinumate vigade vältimiseks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest rahastavate projektide puhul.“¹¹ Tutvudes juhendi lehekülgedes 34-35, 64, 78-79 ja 90 tooduga saab järeldada üheselt, et standardi järgmise nõue ilma märketa „või samaväärne“ ei ole aktsepteeritav.

Rakendusüksuse hinnangul on hankija hankes nr 205288 jätnud täitmata RHS § 88 lõikes 3 sätestatud tingimuse, mille kohaselt oleks hankija pidanud täiendama hankedokumentatsioonis loetletud standardeid ja juhiseid märkega „või sellega samaväärne“, mistõttu võis mõni potentsiaalne pakkuja loobuda hankemenetluses osalemisest standardite ja juhiste tõttu. Samas olukorras, kus hankija ei suuda hankelepingu eset piisavalt täpselt ja mõistetavalt kirjeldada, võib hankija vastavalt RHS § 88 lõikele 3 nimetada ka konkreetseid standardeid, kuid sel juhul oleks tulnud kindlasti lisada standardile märge „või sellega samaväärne“. Antud juhul ei ole hankija aga kõigi soovituslike standardite sätestamisel antud sättest lähtunud.

Kuivõrd hankija on hanke tehnilise kirjelduse punktis 1.3. „Üldtingimused“ välja toonud ilma märketa „või sellega samaväärne“ konkreetsed kvaliteedi üldnõuded (RYL) ja standardid (nt EVS 885:2005, EVS 614:2008 jt), millest lepingu täitmisel tuleb juhinduda, on rakendusüksuse hinnangul hankija tehnilises kirjelduses silmas pidanud konkreetseid standardeid. RHS § 88 lg 3 kohaselt peab lisama märke „või sellega samaväärne“ ka hanke alusdokumentides väljatoodud

¹¹ <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused/riigihanked/kasulik-teave#riigihangete-valdkon>

standardite kohta, et pakkujatele oleks üheselt selge, et kõigi viidatud standardite puhul on samaväärsus lubatud.

RHS § 88 lg 7 järgi peab tehniline kirjeldus tagama kõigile ettevõtjatele võrdsed tingimused pakkumuse esitamiseks ega tohi tekitada objektiivselt põhjendamatuid takistusi riigihangete avamisel konkurentsile. Käesolevas juhtumis on hankija tegutsemine võimaldanud olukorra, kus mõnel isikul võis jääda esitamata pakkumus selle tõttu, et hanke alusdokumentides nõuti konkreetsete standardite järgimist, kuid välistati nendega samaväärsed.

Euroopa Liidu direktiivi 2014/24/EL punktist 74 tulenevalt peavad avaliku sektori hankijate koostatud tehnilised kirjeldused võimaldama riigihangete avatust konkurentsile ja jätkusuutlikkusega seotud eesmärkide saavutamist. Riigihankes peab olema võimalik esitada pakkumusi, mis põhinevad mitmesugustel tehnilistel lahendustel, standarditel ja turul kasutuses olevatel tehnilistel kirjeldustel. Seega tuleb tehnilised kirjeldused koostada nii, et need ei vähendaks kunstlikult konkurentsi teatavat ettevõtjat soosivate nõuetega, kirjeldades vastava ettevõtja poolt tavapäraselt pakutavate asjade, teenuste või ehitustööde põhiomadusi. Kui viidatakse mingile kindlale standardile, peaksid avaliku sektori hankijad kaaluma ka teistel samaväärsetel süsteemidel põhinevaid pakkumusi.

Samaväärsete lahenduste ja juhiste lubamise eesmärgiks on hanke parem avatus konkurentsile. Viidates konkreetsetele standarditele jm normdokumentidele, peab hankija kaaluma ja lubama esitada ka teisi samaväärsetel süsteemidel põhinevaid pakkumusi. Konkreetsete standardite ja juhiste nimetamine ilma märketa „või sellega samaväärne“ võib piirata hankes osalevate pakkujate ringi. Hankija ei saa eeldada, et nõuetekohase viite puudumisel teavad hankes osalemisest huvitatud isikud ise võimalusest arvestada oma pakkumuses samaväärsete lahenduste ja juhistega. Seega ei ole välistatud, et antud hankes osalevate isikute ring võinuks olla laiem, kui hankija oleks võimaldanud tehnilises kirjelduses nimetatud standardite ja juhiste osas pakkuda samaväärseid lahendusi.

Tehnilise kirjelduse koostamisel on hankijal küll lai kaalutusõigus, aga samas peab ta kaalutusõigust teostades järgima teatavaid piire, st oma otsuste tegemisel lähtuma lisaks eriregulatsioonile ka RHS §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest. Tuginedes RHS § 3 punktidele 1 ja 2 tuleb hankijal ettevõtjaid kohelda võrdselt ja mittediskrimineerivalt ning tegutseda läbipaistvalt ja proportsionaalselt. Need põhimõtted on just tehniliste kirjelduste koostamisel olulise tähtsusega, arvestades tehniliste kirjelduste sõnastamisega seotud diskrimineerimise ohtu.

Tulenevalt eeltoodust leiab rakendusüksus, et nimetades hanke tehnilises kirjelduses kindlaid standardeid ja juhiseid ilma märget „või sellega samaväärne“ juurde lisamata, on toetuse saaja eiranud RHS § 88 lõigetest 3 ja 7 tulenevaid kohustusi ning § 3 p-des 1 ja 2 sätestatud üldpõhimõtteid. Seega on hanke läbiviimisel rikutud toetuse saajale STS § 26 lõikega 1 pandud kohustust järgida riigihangete seadust.

1.3.3 Rikkumisele kohaldatav finantskorrektsiooni määr 5%

Eeltoodud rikkumise osas esinevad ühendmääruse § 22³ lg 1 p-s 5 toodud asjaolud, mille kohaselt kohaldatakse hankalepingule 10%-list finantskorrektsiooni määra (välja arvatud juhul, kui see puudutab vaid vähetähtsat osa lepingust ja rikkumine on üksnes formaalne), kui tehnilises kirjelduses seatud kriteerium või tingimus, mis on vastuolus RHS § 88 lõikega 3 või 6-ga. Ühendmääruse § 22³ lg 2 p 1 täpsustab, et mitme ettevõtja poolt riigihangete alusdokumentidele vastava pakkumuse esitamisel, kui piirav tingimus esines pakkumuste vastavustingimustes, kohaldatakse lg 1 p-s 5 nimetatud olukordade puhul viieprotsendilist finantskorrektsiooni määra. Kuivõrd käesolevas projektis on kajastatud hanke nr 205288 osa 1 kulusid, mille osas esitati 3

pakkumust, millest kõik tunnistati vastavaks, siis on rakendusüksuse hinnangul põhjendatud kohaldada hankelepingule finantskorrektsiooni määr 5%.

Kuna antud juhul võis konkreetsetele standarditele ja juhistele viitamine, ilma samaväärse lubamiseta, mõjutada hankes osalemisest huvitatud ettevõtjate ringi, pakkumuste sisu ja maksumust ning eduka pakkuja valikut, siis tuleb teha finantskorrektsioon kogu hankelepingu osas.

2. Hanke nr 205288 kuludele tervikuna rakendatav finantskorrektsiooni määr ja projekti eelarve vähendamine

Ühendmääruse § 21 lõike 3 kohaselt, kui ühes hankes tuvastatakse enam kui üks rikkumine, mille mõju ei ole võimalik hinnata või selle hindamine on ebamõistlikult aja- või ressursimahukas, siis sama hanke erinevate rikkumiste korral rakendatakse suurimat finantskorrektsiooni määr. Kuna p-des 1.1-1.3 käsitletud hanke nr 205288 rikkumiste osas peab rakendusüksus põhjendatuks kohaldada 5-protsendilist, siis rakendatakse hanke nr 205288 puhul tervikuna finantskorrektsiooni määr 5% ulatuses.

Toetuse saaja on hanke nr 205288 osa 1 Osäühing Gentroon ehituse töövõtulepingu nr 1-2.7/4322-1 alusel tekkinud kulusid kajastanud projekti tegevuses 2 „Olemasoleva palati ümberehitamine isolatsioonipalatiks või uue isolatsioonipalati loomine, sealhulgas hapnikravi võimekuse suurendamine statsionaarses või erakorralise meditsiini osakonnas vastavalt haigla vajadustele“ KD-s nr 87 kokku summas 47 082,78 eurot.

Lähtuvalt otsuse punktidest 1.1 - 1.3 ja ühendmääruse § 21 lg-st 3, § 22³ lg 1 punktidest 4 ja 5 ja lg 2 punktist 1 loeb rakendusüksus KD-s nr 87 hankega nr 205288 seotud kuludest mitteabikõlblikuks **2354,14 eurot** ($47\,082,78 \cdot 5\%$), millest toetus moodustab 2354,14 eurot.

STS § 46 lõike 3 kohaselt vähendatakse finantskorrektsiooni otsuse tegemisel toetust vastavalt finantskorrektsiooni otsuse tegemise ajal toetuse andmise tingimuste käskkirjas kehtivale proportsioonile. Vastavalt STS § 46 lõikele 3 väheneb projekti eelarve vähendatava toetuse ulatuses vastavalt taotluse rahuldamise otsuses kehtivale proportsioonile, mistõttu muudab rakendusüksus projekti osas 15.03.2022 tehtud taotluse rahuldamise otsuse nr 11.4-6/ 0271 resolutsiooni ning vähendab mitteabikõlbliku summa ulatuses projekti eelarvet.

3. Toetuse saaja ärakuulamisõiguse tagamine

Haldusmenetluse seaduse (edaspidi HMS) § 40 lõikest 1 tulenevalt peab enne haldusaktiandmist haldusorgan andma menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamus ja vastuväited. Rakendusüksus edastas 03.04.2024 toetuse saajale finantskorrektsiooni otsuse eelnõu, paludes esitada omapoolne seisukoht antud otsuse kohta hiljemalt 17.04.2024. Toetuse saaja andis 05.04.2024 teada, et tal vastuväited puuduvad.

4. Otsuse resolutsioon

Võttes arvesse eelkirjeldatud asjaolud ja põhjendused ning tuginedes käesolevas otsuses väljatoodud õiguslikele alustele, rakendusüksus

otsustab:

1. lugeda projekti „SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla COVID-19 kriisiks valmisolek ja investeeringud haiglavõrgu jätkusuutlikkusse“ raames mitteabikõlblikuks kuluks **2354,14 eurot**, millest toetus moodustab 2354,14 eurot;

2. nõuda toetuse saajalt tagasi KD-s nr 87 alusel väljamakstud toetus summas **2354,14 eurot**;
3. toetuse saajal kanda 60 kalendripäeva jooksul alates otsuse kehtima hakkamise päevast tagasinõutav toetus summas **2354,14 eurot** Rahandusministeeriumi pangakontole: SEB Pank a/a EE891010220034796011 (SWIFT: EEUH22XX) või Swedbank a/a EE932200221023778606 (SWIFT: HABA22XX) või Luminor Bank a/a EE701700017001577198 (SWIFT: NDEA22XX) või LHV Pank a/a EE777700771003813400 (BIC/SWIFT: LHV222). Maksekorraldusele märkida viitenumber 2800082912 ning makse selgituseks märkida projekti number;
4. toetuse saajal tuleb tasuda viivist 0,1% iga toetuse tagasimaksmisega viivitatud kalendripäeva eest, kui toetuse saaja ei tagasta toetust käesolevas otsuses ettenähtud tähtpäevaks, kandes kogunenud viivise käesoleva otsuse resolutsiooni punktis 3 märgitud Rahandusministeeriumi pangakontole;
5. vähendada projekti eelarvet tegevuses nr 2 „Olemasoleva palati ümberehitamine isolatsioonipalati või uue isolatsioonipalati loomine, sealhulgas hapnikravi võimekuse suurendamine statsionaarses või erakorralise meditsiini osakonnas vastavalt haigla vajadustele“ käesoleva otsuse punktis 1 märgitud summa osas; ;
6. muuta 15.03.2022 taotluse rahuldamise otsuse nr 11.4-6/ 0271 punkte 2 ja 3 alljärgnevalt:
 - 6.1. „2. Projekti abikõlblikud kogukulud on 3 993 064,79 eurot (kolm miljonit üheksasada üheksakümmend kolm tuhat kuuskümmend neli eurot ja seitsekümmend üheksa senti)“;
 - 6.2. „3. Toetuse määr on kuni 100% projekti abikõlblikest kuludest ja maksimaalne suurus 3 993 064,79 eurot (kolm miljonit üheksasada üheksakümmend kolm tuhat kuuskümmend neli eurot ja seitsekümmend üheksa senti).“ .

Käesoleva otsuse peale on õigus esitada STS § 51, TAT määruse § 4 ja HMS § 71 lg 1, § 72 lg 1, § 73 lg 1 ja § 75 kohaselt vaie rakendusüksusele 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil isik sai otsusest teada või oleks pidanud teada saama.

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Sams

toetuste rakendamise osakonna juhataja

Koostaja: Liivika Põder
663 2025
Liivika.Poder@rtk.ee